



SURİYELİ İŞÇİ, İŞVEREN VE GİRİŞİMCİLERİN İŞGÜCÜ PİYASASINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI GENEL DEĞERLENDİRME

13 HAZİRAN 2016

SURİYELİ İŞÇİ, İŞVEREN VE GİRİŞİMCİLERİN İŞGÜCÜ PİYASASINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI GENEL DEĞERLENDİRME



ÇALIŞTAYIN AMACI

“Suriyeli İşçi, İşveren ve Girişimcilerin İşgücü Piyasasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştayı” ILO Türkiye Ofisi ve Suriye Dostluk Derneği işbirliğinde 13 Haziran’da Holiday Inn Çukurambar Hotel’de gerçekleştirilmiştir. Çalıştay ile Suriyeli işçi, işveren ve girişimcilerin işgücü piyasasında yaşadıkları sorunları tartışmaları için bir platform yaratılması ve ilgili kurumların, işveren örgütlerinin ve sendikaların katılımıyla çözüm önerilerinin üretilmesi amaçlanmıştır.

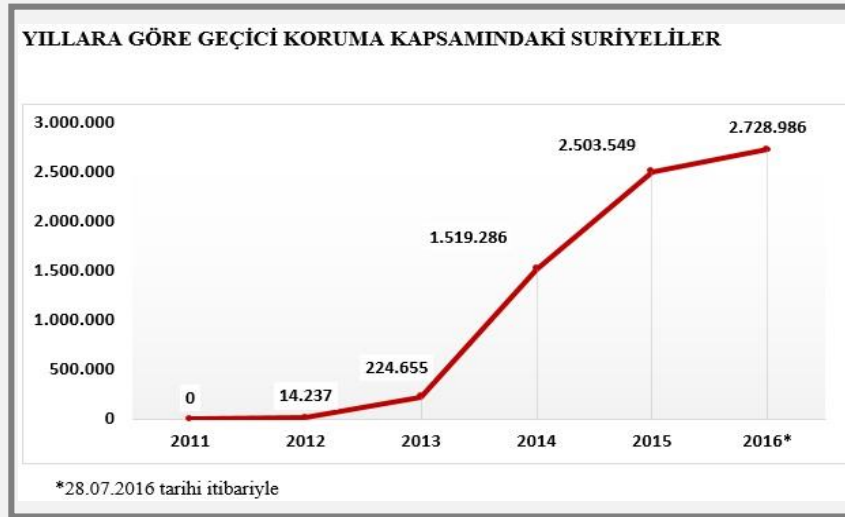
ÇALIŞTAYIN SEYRİ VE KATILIMCILARI

Çalıştayda açılış konuşmalarını ILO Türkiye Direktörü Numan Özcan, Suriye Dostluk Derneği Başkanı Kadriye Esra Aygün, TBMM Mülteci Hakları Alt Komisyonu Başkanı Atay Uslu, T.C. Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı Ayşe Türkmenoğlu gerçekleştirmiştir. Çalıştay Suriyeli işçi, işveren ve girişimcilerin işgücü piyasasında karşılaştıkları sorunlarının ve çözüm önerilerinin ele alındığı panelle devam etmiştir. Panel, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdür Yardımcısı Deniz Ersöz, Suriye Dostluk Derneği Başkanı Kadriye Esra Aygün ile Suriyeli işçi ve işadamları temsilcilerinin katılımlarıyla Hakan Çelik’in moderatörlüğünde gerçekleştirilmiştir. Panelin ardından, katılımcılar işgücü piyasasında karşılaştıkları sorunları belirlemek ve çözüm önerilerini geliştirmek üzere; işçi ve işverenlerin sorunlarının tartışılacağı iki çalışma grubuna ayrılmışlardır. İşçilerin sorunlarının tartışıldığı çalıştayın moderasyonu Ankara

Sosyal Bilimler Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Emel Topçu, işverenlerin sorunlarının tartışıldığı çalıştayın moderasyonu ise Ankara Ticaret Odası Genel Sekreteri Doç.Dr. Yavuz CABBAR tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Hak-İş Konfederasyonu, AB Delegasyonu, Norveç Büyükelçiliği, ABD Büyükelçiliği, Ankara Kalkınma Ajansı, Karacadağ Kalkınma Ajansı, Ankara Sanayi Odası, Ankara Ticaret Odası, Ankara Ticaret Borsası, Gaziantep Ticaret Odası, ANGİKAD, MÜSİAD, Gaziantep ve Şanlıurfa Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği, Suriye Ekonomi Forumu, SESRIC ile Suriyeli işveren ve işçi temsilcileri katılmışlardır.

SURİYE KRİZİ ÖZELİNDE TÜRKİYE’DEKİ MEVCUT DURUM

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Temmuz 2016 verilerine göre; Türkiye’de bugün 2.7 milyondan fazla Suriyeli mülteci yaşamaktadır. Suriyeliler yoğunlukla Şanlıurfa, İstanbul, Hatay ve Gaziantep illerinde ikamet etmekte olup, %10’u kamplarda, %90’ı ise şehirlerde yaşamaktadır.



Suriyeli mülteciler açısından üç önemli gelişme sırasıyla, (a) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 2014 itibarıyla yürürlüğe girmesi, (b) Geçici koruma yönetmeliği ile birlikte Suriyelilerin eğitim, sağlık ve çalışma haklarının düzenlenmiş olması ve (c) İkamet izni olmayan yabancılar için çalışma izni düzenlenmesidir. Yaşanan mülteci kriziyle beraber insani yardımlar kadar, Suriyelilerin kendi geçimlerini sağlamalarının ve insan onuruna yakışır iş sahibi olmalarının desteklenmesi önem kazanmış, Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelikle, geçici koruma altındaki Suriyelilerin yasal yollardan çalışmalarının önünü açan önemli bir adım atılmıştır.

TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASINDAKİ SURİYELİLER

Rakamlar çalışma çağında 1.6 milyondan fazla Suriyelinin bulunduğuna işaret etmektedir. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ve Hacettepe Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırmaya göre, Türkiye'de 300 bin Suriyelinin çalıştığı tahmin edilmektedir. Suriyeliler çoğunlukla mevsimlik tarım, inşaat, imalat ve tekstil sektörlerinde istihdam edilmektedir. Şanlıurfa'da Harran Üniversitesi ve Karacadağ Kalkınma Ajansı işbirliğinde gerçekleştirilen ILO araştırması kapsamında görüşülen işyerlerinin %27'si Suriyeli çalıştırmaktadır. Suriyeliler Türkiye'de aynı zamanda kendi işlerini de kurmaktadır. T.C. Ekonomi Bakanlığı'nın açıkladığı "Türkiye'de Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Firmalar Listesi"ne göre, Haziran 2015 itibariyle Türkiye'deki Suriyeli firma sayısı 2.827'dir¹. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) güncel verilerine göre, Suriyeli ortaklı kurulan şirket sayısı 2010'da 30 iken, 2015'te 1599'a yükselmiş ve 2016 yılının ilk çeyreğinde ise 589 firmanın kurulduğu tespit edilmiştir. Suriyelilerin her geçen yıl Türkiye'de bulundukları yatırımlarda ve girişimlerde önemli artışlar olmuştur; ancak Suriyelilerin kendi işlerini kurmaları ve kayıtlı bir şekilde istihdam edilerek insan onuruna yakışır işlerde çalışabilmeleri konusunda sorunlar mevcuttur ve bu sorunlara bir an önce çözüm geliştirilmesi ihtiyacı söz konusudur. Suriyelilerin işgücü piyasasına entegrasyonları ile ilgili başlıca sorun alanları şu şekildedir:

- ✓ Kayıt dışı çalışma
- ✓ Düşük vasıflı işlerde istihdam
- ✓ Haksız rekabet
- ✓ Ücretlerin aşağıya çekilmesi
- ✓ Çocuk işçiliğinin yaygınlaşması riski

¹ TİSK (2015) Türk İş Dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler Konusundaki Görüş, Beklenti ve Önerileri, <http://tisk.org.tr/tr/e-yayinlar/353-goc/353-goc.pdf>

Suriyeli işçi ve işverenlerin işgücü piyasasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin düzenlenen iki çalışma grubunda ortaya çıkan ortak konular aşağıdaki gibi özetlenebilir:

SURİYELİ İŞVEREN VE GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

- ✓ **Seyahat ile ilgili mevzuat kaynaklı kısıtlar:** Seyahat ile ilgili mevzuat kaynaklı kısıtlar, Suriyeli iş adamları ve girişimciler için bir sorun teşkil etmekte olup, iş adamlarının ve girişimcilerin yurtdışına çıkamaması, hatta yurtiçinde de seyahat kısıtlamalarının bulunması, vize alamadıkları için çeşitli ülkelerdeki müşterileri getirememeleri gibi problemlere yol açmaktadır. Suriyeli iş adamları ve girişimciler, her sene vize almak yerine vize sürelerinin Türkiye’de kalma süreleri arttırıldıkça arttırılmasının ve çalışma izni sürelerinin de aynı şekilde arttırılmasının daha faydalı olabileceğini düşünmektedirler.
- ✓ **Mevzuatta uygulama kaynaklı sıkıntılar:** Suriyeli iş adamlarının ve yatırımcıların karşılaştıkları bir diğer sorun ise Türkiye’deki yasal düzenlemelerin uygulanmasında farklılıklar olmasıdır. düzenlemelere dair mevzuatların yeterince bilinmemesi ve bu konuda rehberlik eden kurumların hizmetlerinin sınırlı kalması sıkıntılara yol açmaktadır. Bu konularda hem kamu çalışanlarına hem de Suriyelilere bilgilendirme yapılması gerekmektedir.
- ✓ **Mülkiyet hakkı:** Suriyeliler’in mülkiyet hakkının olmaması yeni yatırımları engellemektedir. Türkiye’de inşaat yatırımları yapan Suriyeliler geçici de olsa mülkiyet hakkına sahip olmak istemektedir.
- ✓ **Bankalarda hesap açma sorunu:** Gerekli yasal düzenlemeye rağmen bankalar hesap açmada sorun çıkarmaktadır. Bankaların bu konularda bilgilendirilmesi gerekmektedir.
- ✓ **Diploma denklik sorunu:** Diploma denkliği için Suriyelilerin Suriye’de okumuş oldukları üniversitenin onayı gerekmektedir ve iletişim sağlanamadığı için bu süreç aksamaktadır. Diplomalara denklik sağlanması için uzmanlardan oluşan heyetler oluşturulmalı ve bu heyetler aracılığıyla Suriyelilerin mesleki becerileri ve eğitimleri belgelendirilmelidir.
- ✓ **Eğitim sorunu:** Özellikle kamp dışında kalan Suriyeli çocuklar eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamamaktadır. Tüm Suriyeli çocukların eğitim hizmetinden yararlanabilmesi için okul ve öğretmen sayısının artırılması, bu alanda daha çok Suriyeli öğretmenin istihdam edilmesi gerekmektedir.
- ✓ **Kamu hizmetlerinde yaşanan dil sorunu:** Kamu kurumlarında Arapça bilen memur çalıştırılmasına ihtiyaç vardır.

SURİYELİ ÇALIŞANLARIN İŞGÜCÜ PİYASASINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

- ✓ **Türkçe dil eğitimi ihtiyacı:** Dil bilmemek Suriyeli işçilerin işgücü piyasasına girmeleri önündeki en büyük engellerden biridir. Türkçe dil öğrenimi konusunda kamu kurumlarının desteği arttırılmalı, Türkçe eğitim kalitesini arttırmak için eğitimler yabancılara Türkçe eğitimi veren uzmanlar tarafından gerçekleştirilmeli ve çalışan Suriyeliler için akşam eğitimleri düzenlenmelidir.
- ✓ **Diploma denklik ve yeterlilik sorunu:** Türkiye’de Suriyelilerin diplomalarının denklik sorununun çözüme yönelik girişimlerde bulunulması ve ilgili yeterlilik sınavlarının Arapça’ya çevrilmesi önem arz etmektedir.
- ✓ **Mesleki haritalandırma ihtiyacı:** Suriyelilerin mesleki beceri envanterinin olmaması mesleki eğitimlerin planlanması ve işgücü piyasası ile bağlantısının kurulması noktasında sıkıntı yaratmaktadır. Suriyelilere yönelik mesleki haritalandırmanın yapılması ve bunun Türkiye’deki iş ve işçi talebi ile eşleştirilmesi iş piyasasındaki sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.
- ✓ **Mevzuatta uygulama kaynaklı sıkıntılar:** Yasal düzenlemelerin uygulamalarında yaşanan farklılıklar ve/veya keyfi uygulamalar nedeniyle mağduriyetler oluşmaktadır. Tek tip uygulama için kamu kurum ve kuruluş çalışanlarının bilgilendirilmesi, mağduriyetleri giderici tedbirlerin alınması, eşit işe eşit ücret ilkesinin garanti altına alınması gerekmektedir. Aynı zamanda, kayıt dışı çalışmayı önleyici tedbirler alınması ve kayıtlı çalışan Suriyeli işçilerin sendikalara üye olması büyük önem taşımaktadır.
- ✓ **Mesleki eğitimlerin yaygınlaştırılması:** Suriyelilerin eğitim seviyelerinin ve mesleki becerilerinin düşük olduğu göz önünde bulundurularak Suriyelilere yönelik mesleki eğitimler yaygınlaştırılmalı ve eğitimlermümkün olduğunca Arapça modüllerle ya da çevirmen desteği ile verilmelidir.
- ✓ **Çocuk işçiliği ve eğitime erişimde sorunlar:** Çocuk işçiliğinin engellenmesi ve çocukların okula gönderilmeye teşvik edilmesi gerekmektedir. Suriyeli çocuklar için Suriyeli öğretmenlerin eğitim verdiği okulların sayısı arttırılabilir. Bu sayede eğitim ve istihdam sorunları azaltılabilir.

ILO TÜRKİYE OFİSİNİN YAKLAŞIMI

ILO Türkiye Ofisi, geçici koruma altındaki Suriyelilerin gelir kaynaklarına ve iş piyasasına kayıtlı ve düzgün işlerle erişmelerine katkıda bulunmak için olarak çeşitli faaliyetler yürütmektedir. ILO'nun Türkiye'deki Suriyelilere yönelik stratejisi beş bileşenden oluşmaktadır:

- ✓ *Ulusal politika geliştirme çabalarına katkı*
- ✓ *İşgücü piyasasındaki sorunların aşılmasına yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi*
- ✓ *Bilgi tabanının güçlendirilmesi*
- ✓ *Suriyeli ve yerel halkın istihdam olanaklarının ve istihdam edilebilirliğin artırılması*
- ✓ *Suriyeli ve yerel halkta farkındalık yaratılması*

“Suriyeli ve yerel halkın istihdam olanaklarının ve istihdam edilebilirliğin artırılması” bileşeni altında gerçekleştirilen çalıştay ile Suriyeli işverenler, girişimciler ve çalışanlar iş piyasasında karşılaştıkları sorunları birinci elden dile getirmiş ve çözüm önerileri sunmuşlardır. ILO uygun tartışma zeminini tüm sosyal taraflar ve kamu katılımıyla sağlama konusunda çalışmalarını sürdürmektedir.

ÇALIŞTAY PROGRAMI

10:00-10:30	Kayıt
10:30-11:00	Açılış Konuşmaları
11:00-12:30	Panel: Suriyeli İşçi, İşveren ve Girişimcilerin İşgücü Piyasasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri Panelistler Kadriye Esra Aygün - Suriye Dostluk Derneği Başkanı Deniz Ersöz - ÇŞGB Çalışma Genel Müdür Yardımcısı Fadi Karzoun - Suriyeli İş Adamları Temsilcisi Selim Alriz - Suriyeli İşçi Temsilcisi
12:30-13:00	Soru-Cevap
13:00-14:00	Öğle Arası
14.00-15.30	Çalışma Grubu 1: Suriyeli İşveren ve Girişimcilerin İşgücü Piyasasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalışma Grubu 2: Suriyeli İşçilerin İşgücü Piyasasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri
15.30-15.45	Kahve Arası
15.45-16.30	Çalışma Grubu Raporlarının Sunulması
16.30-17.00	Genel Değerlendirme ve Kapanış
20:15-22:00	Akşam Yemeği

